

Pregledni rad
UDK 316.77:659.14
Primljeno: 7. 9. 2016.

*Franceska Vlašić**

Radio i konvergencija medija: komparativna analiza HR Radio Dubrovnika i Central Coast Public radija KUSP

Sažetak

Rad donosi zbir podataka iz postojeće literature i relevantnih internetskih izvora, kao i istraživanje i usporedbu javnog radija Radio Dubrovnika i radija „zajednice“ Central Coast Public radija KUSP iz Monterey Baya u Sjedinjenim Američkim Državama.

Community radio ili radio zajednice relativno je nepoznat i nedovoljno obrađen pojam u hrvatskoj literaturi, vjerojatno ponajviše zato što na ovom području i ne postoji. Iako spada u javni radio, u Hrvatskoj bi se, zbog načina financiranja i funkcioniranja, možda najbolje mogao usporediti s konceptom studentskog radija.

Ključne riječi: radio, javni radio, community radio, konvergencija

* Autorica Franceska Vlašić je magistra javnih medija i studentica doktorskog studija Sveučilišta J.J.Strossmayera, Osijek, e-mail: vlasicfranceska@yahoo.com

Review article
UDK 316.77:659.14
Received: 7. 9. 2016.

*Franceska Vlašić**

Radio and media convergence: comparative analysis of public radio Radio Dubrovnik and Central Coast Public Radio KUSP

Summary

The work presents the summary of data from existing literature and relevant Internet sources, as well as research and comparison of public radio Radio Dubrovnik and community radio Central Coast Public Radio from Monterey Bay in the United States.

Community radio is relatively unknown and undertreated term in Croatian literature, probably largely because it doesn't exist in this area. Although it is a kind of public radio, in Croatia it could be, due to its funding and functioning, best compared to the concept of student radio.

Key Words: radio, public radio, community radio, convergence

* Author Franceska Vlašić holds Master in Public Media degree and she is PhD student at University J.J.Strossmayer in Osijek, e-mail: vlasticfranceska@yahoo.com

Uvod

U suvremenim zahtjevima od javnog radija se očekuje da zadovolji interese različitih javnosti te osigura medijski prostor za javnu raspravu i slobodno izražavanje. Rasprava o načelima i definiciji modela javnih medija traje i danas, a vezuje se za pojmove kao što su javna korist, javna sfera, pretplata, zajedništvo, profesionalizam itd. Rad se bavi i fenomenom *community* radija, koji je vrlo popularan u svijetu, posebno u Americi, dok u Hrvatskoj nije zaživio. Obraća se posebna pozornost na način funkcioniranja i uređivanja programa javnog radija. Komparativna analiza radi se u lipnju 2012. na primjerima Radio Dubrovnika i Central Coast Public radija iz Monterey Baya u Sjedinjenim Američkim Državama (Radio KUSP).

Radi se o lokalnim, javnim medijima - Radio Dubrovniku, kao jednom od lokalnih centara Hrvatskog radija koji predstavlja javni medij na lokalnoj razini te Central Coast Public radiju KUSP iz Monterey Baya, koji je *community* radio na tom području.

Cilj istraživanja je nakon analiziranja programskih shema i internetskih portala doći do konstruktivnih prijedloga za promjenu i nadopunu postojeće programske sheme kao i izgleda portala Radio Dubrovnika. Inače, Monterey i Dubrovnik su gradovi prijatelji od 2007. godine, što je jedan od razloga biranja upravo Central Coast Public radija KUSP za usporedbu s Radio Dubrovnikom.

Radio

Svrha radija je obavještavanje slušateljske populacije, ali i zadovoljavanje njezinih kulturnih, zabavnih i drugih potreba. McLuhanovo antropološko razumijevanje radija blisko je shvaćanju radija kao zajedništva. Radio naziva „bubnjem plemena“, upućujući tom metaforom na njegovu sposobnost da u trenu „individualizam pretvara u kolektivizam“, okuplja i umiruje osjećajem pripadnosti grupi i anticipira ritualno vrijeme, vrijeme koje znači „prelazak iz subjektivnog, kronološkog, profanog vremena u društveno, sakralno vrijeme“. Taj prelazak iz profanog u sakralno vrijeme na ravni radnje zahtijeva ritual, ističe Leach istražujući kulturu komunikacije kroz povezivanje simbola u

međusobno udaljenim sustavima i razdobljima. Mnogi teoretičari istražuju veze između mita i medija, rituala i medija, osvjetljavajući simbolične dimenzije medija i uloge medija u svakodnevnom ljudskom djelovanju. Vrijeme vijesti ili nekih drugih emisija u medijima ima tako odlike sakralnog vremena. Prelasci iz profanog u sakralno vrijeme često su obilježeni elementima ritualnog, podložni su tabuima medija i medijskih ličnosti, puni simbolike i mnogoznačnosti. Komunikacija u masovnim medijima ima mnoga obilježja ritualnosti i „zajedništva“ i stoga je jedan od pravaca u proučavanju masovnih medija. (Zgrabljčić-Rotar, 2007: 85) Upravo u tom shvaćanju radija kao „bubnja plemena“ mogu se naći porijekla za javni, a posebice *community* radio.

U razumijevanju medijske prakse razlikuju se četiri osnovna koncepta emitiranja: državni, javni, komercijalni i *community* medijski model. S obzirom na javnost i javnu prirodu radija kao institucije kao i s obzirom na društvenu odgovornost medija, podložni su regulaciji, nadzoru i kontroli. Ponekad nadzor provodi javnost, što je slučaj kod javnih medija, ponekad to čini država ili vladajuća politika (državni radio), a ponekad interesne skupine na komercijalnoj osnovi (komercijalni radio). Osim toga, u nekim slučajevima nadzor mogu obavljati određene zainteresirane skupine društvene zajednice (*community* radio). (Zgrabljčić-Rotar, 2007: 85)

Javni radio

Plaćanjem RTV pristojbe građani Republike Hrvatske omogućuju postojanje javnog RTV servisa, koji za razliku od komercijalnih radijskih ili televizijskih postaja ima prema njima posebne, zakonom precizno definirane obveze. Javni RTV servisi su danas u Europi potrebni više nego ikada kao jamci slobodnog formiranja javnog mišljenja u svim važnim dijelovima društva, jer ne moraju voditi brigu o interesima dioničara, već pružiti uslugu građanima. Sve vlade i države moraju imati dovoljno povjerenja same u sebe, kao i u zrelost svojih demokracija, kako bi izgradili samostalan javni RTV servis u službi svojih građana, koji ima mehanizme kontrole i ispravljanja pogrešaka, ali i slobodu i odgovornost kako bi radio objektivno, korektno i nepristrano. (www.hrt.hr)

Javni radio treba biti prostor političkih rasprava i usuglašavanja te slušatelje promatrati kao javnost, a ne kao konzumente. „Osnovna definicija javne radiotelevizije, pa tako i Hrvatske radiotelevizije, jest u

njezinoj službi građanima, a ne vlasti. Iako javni mediji u svijetu nisu jednaki, jer različita društva nude različite modele, u traganju za zajedničkim apstraktnim konceptom Dennis McQuail smatra kako je nekoliko stvari ipak zajedničko – univerzalnost, politička neutralnost, kontrola javnosti, demokratska odgovornost i kvaliteta sadržaja – što bi trebalo značiti da su javni mediji dostupni i služe svima, neovisni o vladajućoj politici, gospodarskim ili nekim drugim interesima, da se brinu o manje aktivnim ili gospodarski manje važnim društvenim skupinama i manjinama i da stalno teže kvaliteti i nastoje zadovoljiti sve potrebe različitih skupina građana – kulturne, znanstvene, zabavne i sve ostale.“ (Tomašić, 2012: 37)

Javni radio i javna televizija moraju dakle ispunjavati jasan i točan zahtjev: biti televizija ili radio za sve, odnosno za svakog građanina zemlje u kojoj djeluju.

Radio zajednice (Community radio)

U znanstvenim teorijskim pristupima, pojam *community* medija može se primijeniti na tiskane medije, elektroničke medije i elektroničke mreže. Taj je koncept vrlo popularan u svijetu, ali u Hrvatskoj nije zaživio pa zbog toga nema ni službenog hrvatskog naziva za tu vrstu radija, a jedan od termina koji se koristi je „radio zajednice“. Naziva ga se i komunskim, alternativnim, aktivističkim, radikalnim pa i građanskim. Pri definiranju *community* radija obično se koriste pojmovi poput društvena korist, društveni ciljevi i društvena dobit. *Community* radio drukčije se razvijao na različitim područjima, pa stoga postoje i ponešto drukčija shvaćanja takvog radija. Uloga radija zajednice jest obogatiti, oživiti i uzdignuti lokalnu zajednicu ili grupu, vodeći računa o zaštiti njezina identiteta. Cilj mu je zastupati interese i olakšati pristup eteru običnim građanima, različitim nacionalnim, etničkim, kulturnim, dobnim ili političkim skupinama, koje su dio manjine s podzastupljenim društvenim pravima. (Zgrabljić-Rotar, 2007: 31)

Krovna organizacija, Državni savez *community* radija (National Federation for Community Broadcaster ili kraće NFCB), osnovana je 1975. godine. NFCB je programski usmjeren prema zajednici na čijem području emitira. Uz obveznih pet zaposlenika, koliko ih prema zakonu

mora imati svaka javna lokalna postaja, većinu programa osmišljavaju i provode volonteri. (Mučalo, 2010: 276) *Community* radijske postaje zbog velikog broja volontera imaju niže proračune od ostalih javnih postaja, pa većinu novca prikupljaju izravno od slušatelja ili ad hoc donacija s različitih lokalnih događaja kao što su festivali, koncerti, sajmovi, kazališne predstave i slične dobrotvorne priredbe.

Hrvatski radio Radio Dubrovnik

Radio Dubrovnik jedan je od osam regionalnih centara Hrvatskog Radija, uz Split, Zadar, Rijeku, Pulu, Osijek, Sljeme i Knin. Kao javni radio, ispunjava sve predviđene zadaće, te se u izvještavanju poštuju profesionalne norme i Etički kodeks HRT-a. Radio Dubrovnik ove godine slavi obljetnicu 70 godina postojanja, povodom čega je izdana i monografija „Radio Dubrovnik 70 godina - dokument jednog vremena, jednog grada i jednog radija“.

Radio Dubrovnik zapošljava 32 djelatnika – novinare, tonske snimatelje i realizatore programa, spikere, glazbene urednike i djelatnike općih poslova, te emitira program 24 sata na dan. „Za ukupni doprinos javnom životu Grada uz sedamdesetu obljetnicu osnutka, uz Dan grada Dubrovnika i blagdan svetog Vlaha, na svečanoj sjednici Gradskog vijeća, 3. veljače 2012., Hrvatski Radio – Radiopostaja Dubrovnik dobio je Nagradu Dubrovnika za uspješno promicanje Dubrovnika.“ (Tomašić, 2012: 39)

Američka radiofonija

Radio kao javni servis nije zaživio u Americi sve do šezdesetih godina. Na samom početku uspostave američke radiofonije, kad se još nije moglo znati hoće li i koliko biti isplativa, javljale su se ideje o društveno odgovornijoj ulozi radija od pukog emitiranja glazbe i oglašavanja roba i usluga. Međutim, ubrzo nakon što se pokazao „zlatnim rudnikom“, velike su ga korporacije počele razvijati na komercijalnoj osnovi. Zbog njihova snažna utjecaja na ondašnju aktualnu političku vlast ni prvi zakoni kao ni prva nadzorna tijela nisu se jače angažirali oko uspostave drukčijih pravila.

Komercijalni se radio već od kraja dvadesetih godina počeo ugrađivati u proces koji danas znamo kao američku društvenu i političku tradiciju. (Mučalo, 2010: 273) Nakon mnogih neuspješnih pokušaja afirmacije ideje javnog servisa američki je Kongres 1967. godine usvojio Zakon o javnom emitiranju (Public Broadcasting Act) i osnovao Korporaciju za javno emitiranje (Corporation for Public Broadcasting ili CPB). Osnovni joj je cilj bio unaprijediti javni interes, što se prema FCC-ovim pravilima definiralo kao poznavanje i sudjelovanje u rješavanju problema regionalnih i lokalnih sredina. Činilo se da će se nova Korporacija uspješno pozicionirati ondje kamo nije stizao interes komercijalnih broadcastera. CPB je 1969. utemeljio Državni javni servis (Public Broadcasting Service ili PBS) i Državni javni radio (National Public Radio ili NPR). Međutim, došlo je znatnih promjena u zamišljenom modelu financiranja tih javnih službi. Odustalo se od zamišljenog europskog modela da se glavni izvor novca pronade u postotku od prodanih uređaja, čime bi se osigurala svakovrsna nezavisnost. (Mučalo, 2010: 274)

Suradnjom s nacionalnim i globalnim pružateljima informacijskih usluga kao što su NPR i BBC, postavljaju se uvjeti kvalitete i profesionalizma, što je pravi izazov članovima zajednice koji rade s njima. Upravo zbog toga, česte su rasprave o tome trebaju li biti izbirljiviji kod primanja suradnika, ali je više i ulaganje u razvijanje njihovog znanja i vještina. Pomaže postojanje drugih *community* medija u neposrednoj blizini, tako da se publici nudi više razina suradnje i uključivanja. Tu su i dva četverogodišnja studija koji imaju medijske programe, otvorene i za članove zajednice, što njima puno znači.

Radio i novi mediji

„Digitalizacija je radiju priskrbila status „starog“ ili „klasičnog“ medija i teško je reći kakav će biti ishod te tehnološke revolucije. Zasad, na početku 21. stoljeća, radijski se medij uspješno prilagođava promjenama, ponovno poprimajući nove oblike poput internetskog radija ili radija na poziv. Nova mu tehnologija odgovara jer mu nosi, između ostalog, dodatno omasovljenje podjednako kao što su mu digitalni nosači zvuka dali novu audiokvalitetu.“ (Mučalo, 2010: 103)

Stuart Allan zastupa gledište da je konvergencija medija pomogla u preživljavanju starim medijima. Oni ne samo da nisu „mrtvi“, nego prema njegovu mišljenju, nastavljaju živjeti u novom digitalnom okruženju s posve prepoznatljivim značajkama. Allan ističe da potpuna konvergencija u sebi nosi i divergenciju medija, njihovo razilaženje i odvajanje koje im ostavlja prepoznatljivost u digitalnom okruženju, a to dokazuje primjerima mrežnog izvještavanja o nekom događaju kad primatelj poruka bira koliko od ponuđenog medijskog sadržaja želi preuzeti. Ako samo pročita vijest, ili izvještaj o zbivanju, koristi mrežno glasilo kao tiskane medije s uobičajenim priložima agencijskog i novinskoga izvješćivanja. Ukoliko ga zanima i audio zapis, onda se pretvara u slušatelja radija, a ako gleda video zapis, u televizijskoga gledatelja. (Obradović, 2010: 77)

Program i portal Radio Dubrovnika

Hrvatski radio Radiopostaja Dubrovnik emitira program 24 sata dnevno. Govorni dio programa započinje Jutarnjom kronikom u 7 sati, nakon čega slijedi jutarnji program Radio Dubrovnika, pa poslijepodnevni i večernji, a od ponoći preuzima Drugi program Hrvatskoga radija. Radio Dubrovnik ima svoje mjesto na službenoj internetskoj stranici (portalu) Hrvatske radiotelevizije, skupa s ostalim programima i regionalnim centrima. Uz programsku ponudu i *live stream*, nudi se servis Radio na zahtjev te tri zasebna programska kanala pod nazivom „Internetski programi HRA“. Sve radijske stranice imaju zajednička grafička rješenja odnosno dijele prepoznatljiv i tipiziran dizajn radiotelevizijskog portala. Servis „Radio na zahtjev“ nalazi se na naslovnici portala i nudi izbor emisija svih programa, Glasa Hrvatske te regionalnih studija u Puli, Osijeku, Rijeci i Zagrebu.

Program i portal Central Coast Public radija KUSP

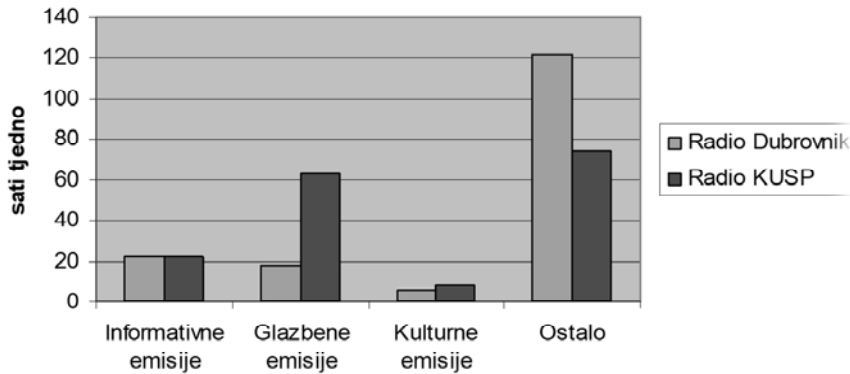
Kako se navodi na internetskoj stranici, Radio KUSP je neovisan, neprofitni, interaktivni medij, okrenut zajednici, čiji glas predstavlja, u široj regiji Montereya. Njihova misija je informirati, uključiti i zabaviti zajednicu

u kojoj djeluju, nudeći joj pažljivo osmišljeni miks vijesti, ponajviše pitanja od javnog interesa, umjetnosti i glazbe. Radio je osnovan 1972. i od tada se mnogo razlikuje od ostalih medija. (www.kusp.org)

Program radija mijenjao se i evoluirao tijekom godina, reflektirajući promjene u zajednici kojoj se objavljuje program, ali i slijedeći promjene u medijskom okruženju. 1984. KUSP se pridružio National Public Radiju, 2003. Pacifica Radio Affiliates' udruženju i postao partner BBC-u i Marketplaceu 2008. godine. Od 1995. počeo se emitirati online i među prvima ponudio slušateljima mogućnost praćenja preko *live streama*. Kao svoju misiju KUSP ističe informiranje, angažiranje i zabavljanje zajednice u kojoj djeluje. To je neovisan, zajednici okrenut, interaktivni radio koji teži biti eminentan glas regije Monterey. Kako ističe glavni urednik Terry Green struktura KUSP radija je neobična jer se sastoji od volontera i povremenih neovisnih suradnika s kojima surađuju preko ugovora. Internetska stranica i društveni mediji su im jako važni i trenutno rade na aplikacijama za mobilne uređaje. KUSP radio ima račun na Twitteru i stranicu na Facebooku, te stranicu na WordPressu. Green kaže da na KUSP-u duboko vjeruju u ideju *community* radija, okrenutog zajednici, ali i da je ponekad teško naći ravnotežu između onoga što nude zajednici u programskom smislu i ostajanje dijelom zajednice u kojoj žive i rade. KUSP se većinski financira iz sponzorstava i donacija slušatelja i lokalnih poslovnih subjekata, a 10% financijskih sredstava dobiva od Korporacije za javno emitiranje (Corporation for Public Broadcasting). Vrlo ima je važna potpora kalifornijskog Sveučilišta Santa Cruz. Više od 100 volontera pomaže stvarati program Radio KUSP-a, ali i objavljivati sadržaje na stranici i društvenim mrežama. Terry Green ističe direktnu povezanost financijskih sredstava KUSP-a s publikom, odnosno brojem slušatelja. Zbog tog izravnog utjecaja ne smiju popustiti ili pasti u kvaliteti i profesionalnosti jer im je većina prihoda ovisi upravo o broju i uključenosti slušatelja, koje ne smiju razočarati.

Vijesti i informativni program emitiraju se u suradnji s NPR-om i BBC-ijem, na način da KUSP radio preuzima jutarnji program NPR-a, koje u kombinaciji s lokalnim vijestima vode i KUSP-ovi voditelji. Za vijesti je zaduženo troje volontera, a informativnim programom u širem smislu bavi se njih desetero. Treba uzeti u obzir činjenicu da se gotovo cijeli informativni program preuzima od NPR-a i BBC-a, a da KUSP-ovi djelatnici bave lokalnim segmentima.

Udio informativnih, glazbenih i kulturnih emisija

KUSP radio na svojoj internetskoj stranici ima podjelu po rubrikama: Vijesti, Razgovori, Glazba, Umjetnost, Blogovi i NPR. Izbornik nudi i raspored programa, arhivu i *podcaste* te rubriku *O KUSP radiju*. Ono što je posebno istaknuto gornji je dio stranice *Donate*, koji nudi mogućnost doniranja sredstava KUSP radiju. Uz *live stream*, postoji mogućnost slušanja na zahtjev i preko *podcasta*. 13 emisija dostupno je preko usluge emisija na zahtjev, a 20 ih se može preuzeti kao *podcast*.

Također, na internetskoj stranici KUSP radija moguće je preuzeti i emisije s NPR-a i Pacifica programa, koji se emitiraju u programu Radio KUSP-a. KUSP ima rubriku *Highlights*⁶⁶ ili *Izdvojeno*, u kojoj su u dva niza objava izdvojene najzanimljiviji ili najnoviji prilozi na internetskoj stanici KUSP radija. KUSP ima aplikacije za slušanje programa na iPhoneu, iPodu i iPadu, račun na Twitteru i Facebooku koji sadrži poveznice na vijesti i informacije koje se objavljuju na internetskoj stranici i emitiraju u programu radija, a obnavljaju se na dnevnoj bazi.

Rasprava o rezultatima istraživanja

Osnovna znanstvena metoda u istraživanju bila je komparativna, korištena kako bi se usporedilo iste ili slične karakteristike proučavanih medija, odnosno utvrdilo razlike među njima. U oba istraživana radija u

programskim shemama naglasak je na izvještavanju u skladu s javnim interesima. Koncepti emitiranja radija ponešto se razlikuju, dijelom zbog zemalja u kojima djeluju, a dijelom i zbog načina funkcioniranja. Svakako, ono što je najvažnije i što ih povezuje je što nisu vođeni profitom. Iako svojim programom ispunjavaju svoje obveze i svaki na svoj način nudi slušateljima ono što se od njih očekuje, treba priznati da to, po pitanju konvergencije mogu činiti bolje u današnje vrijeme.

Istraživanje razina konvergencije pokazalo je kako Radio Dubrovnik ima tekstualni sadržaj, sažete najave vijesti, Forum (zajednički HRT-ov) i mrežni prijenos uživo, ali ne i mogućnost postavljanja korisničkih objava na novinarske priloge ni nizove fotografija, multimedijalne priloge, obrazovanje na daljinu, igranje igara na mreži ni pohranu podataka i uporabu programa. Po tome se može govoriti o zapravo jednoj ostvorenoj razini konvergencije i to prvoj te dvije podrazine: Forum i mrežni prijenos uživo. Treba istaknuti i da je opća učestalost objava vrlo rijetka i oskudna, te da se stranica ne „obnavlja“ redovito, unatoč tehničkim mogućnostima.

Central Coast Public Radio KUSP ima više i potpunije ostvarene razine konvergencije i bolje je prilagođen multimediji. Radio KUSP ima tekstualni sadržaj, sažete najave vijesti, RSS i iTunes. KUSP ima i mrežni prijenos uživo i emisije na zahtjev te mogućnost njihovog preuzimanja i pohranjivanja, čime ispunjava obadvije podrazine osnovne kategorije istraživanja. Također, često ima poveznice na multimedijske priloge i fotogalerije. Ipak, Radio KUSP nema obrazovanje na daljinu, ni igranje igara na mreži. Moguće je pohraniti podatke, preko *podcasta* i tako koristiti program. KUSP nema mogućnost korisničkih objava. Najbolje se o interakciji može govoriti uzimajući u obzir društvene mreže, jer je tamo ta komunikacija dostupna na svakoj objavi. Svakako, KUSP ima više i potpunije ostvarene razine konvergencije.

U oba primjera primjećuje se manjak interaktivnosti, nemogućnost postavljanja korisničkih objava na novinarske priloge ili napise, što nije dobro, jer je trend suprotan i publika je navikla imati tu mogućnost, pa je to svakako mana tih medija. Iako postoji svojevrsna alternativa u obliku direktnog kontaktiranja članova redakcije e-mailom, to se ne može izjednačiti s pravim uključivanjem javnosti, što bi trebao biti cilj javnih i *community* medija.

Što se raznolikosti programskih sadržaja tiče, prednjači Radio Dubrovnik, koji uostalom ima tu obvezu kao javni radio. Uz informativni,

kulturni, glazbeni, znanstveni tu su i dječji, vjerski, kao i program za određene nacionalne manjine. KUSP radio većinu svog informativnog programa preuzima, kao dio National Public radija emitira poznate i cijenjene emisije poput *Democracy now*, *Fresh air*, a preuzima i BBC Newshour, što osigurava kvalitetan i sadržajan program, ali ipak bi bilo bolje da veći dio proizvode sami. U programskoj shemi KUSP radija svakako ima prostora za više lokalnih tema i programa, poput emisija *Your call* i *Talk of the Bay*, koje čini se ponajviše ispunjavaju funkciju radija zajednice. Radio Dubrovnik od takvih emisija ima *Utorikom o Gradu* i *Pogleda*, tako da se može govoriti o podjednakom udjelu kontaktnog programa u oba radija. U programu KUSP-a prevladava glazbeni program, kojemu je posvećeno 27 glazbenih emisija u trajanju od 63 i pol sati, od ukupno 168 sati koliko se programa emitira u jednom tjednu. Programski sadržaji o kulturi i umjetnosti približno su jednakog omjera na oba radija. U prikazu 3 grafički su uspoređeni udjeli pojedinih vrsta programa na Radio Dubrovniku i Central Coast Public radiju KUSP. Vidljivo je da informativnih emisija u programima dvaju radija ima podjednako, a i udio emisija o kulturi se ne razlikuje previše. Međutim, KUSP ima vidno više glazbenih emisija, ali treba zabilježiti da u kategoriju „Ostalo“ na Radio Dubrovniku spada dobar dio glazbenog programa, iako nije razvrstan kao u programu Radio KUSP-a u specijalizirane emisije. KUSP radio ipak ima 27 glazbenih emisija u svom programu, dok ih Radio Dubrovnik ima gotovo upola manje.

Zaključak i preporuke

Analizirana internetska stranica Radio Dubrovnika trebala bi imati redovitija ažuriranja, a trebalo bi dodati i rubrike kako bi se postigla veća preglednost na stranici. Uputno je stavljati i tonske zapise i novinarske priloge uz tekstualne sadržaje. Trebalo bi uvrstiti i sadržaje poput rasporeda emitiranja i programske sheme, koje Central Coast Public Radio KUSP ima, a Radio Dubrovnik nema, iako bi bilo za očekivati da kao dio HRT-a nudi korisnicima bar raspored programa i rubriku *O radiju*. Osnovna kategorija, budući da se radi o radijskom mediju, je ispunjena, barem u mrežnom prijenosu uživo. KUSP radio prednjači s ponudom slušanja emisija na zahtjev te preuzimanja *podcasta*, koji se onda mogu

preslušavati bilo kad. Među njima je zasigurno najvažnija interaktivna ponuda te mogućnost izbora i „spremanja“ određenih sadržaja.

Preporuka je i Radio Dubrovniku osigurati barem uslugu „Radio na zahtjev“, koja ionako postoji u sustavu HRT-a. Svakako, treba ili reorganizirati redakciju tako da svi objavljuju svoje vijesti i priloge i na internetskoj stranici ili dovesti nove ljude, koji će se baviti izgledom portala i objavljivanjem vijesti redovito, a trebalo bi uvesti i funkciju urednika portala, koji bi bio odgovoran za izgled portala. Također, netko bi se trebao baviti i Facebook stranicom, na kojoj bi trebalo češće najavljivati programske sadržaje i objavljivati najzanimljivije vijesti. Ne bi bilo loše ni otvoriti račun na Twitteru, budući da se moguće povezati sa stranicom na Facebooku i automatski prenositi sve objave na obje društvene mreže. S obzirom na tešku situaciju po pitanju zapošljavanja na HRT-u, ipak je vjerojatnija opcija reorganizacija postojećeg kadra, za nadgledanje i osvježavanje portala, mogla bi biti zadužena daktilografinja, kad je već imaju. Opcija je i dovesti studente koji bi na taj način odrađivali praktični rad, što bi bilo korisno i njima i radiju. Radio KUSP dobar je primjer za to, ali on cijeli počiva na volontiranju, pa je to tamo logično odrađivati tako.

Svakako, uputno je koristiti mogućnosti koje internet pruža i ostvariti više razina konvergencije, nudeći publici novu dimenziju radija, koji je rado slušan i predstavlja već neku tradiciju, ali to ne znači da mora biti staromodan i klasičan medij, zatvoren za nove tehnologije, napredak i promjene, što tehnički, što sadržajno.

Nije jasno zašto na stranici Radio KUSP-a ne postoji mogućnost postavljanja korisničkih objava, ali svakako bi je trebalo uvesti. U vrijeme multimedije i online komunikacije potencijal *community* radija u nuđenju efektnog dohvata diskusije postao je još veći. Korištenjem radija i interneta da bi se odgovorilo direktnim upitima slušatelja, dijeljenjem informacija i znanja preko tih medija – cijela je zajednica uključena i osnažena. Upravo zato u svijetu raste popularnost radija zajednice. Razlozi se mogu tražiti u želji za demokratizacijom i decentralizacijom, te smanjenjem medijskog monopola, kao i nezadovoljstvu komercijalnim radiopostajama.

Preporuka Central Coast Public radiju KUSP svakako je proizvoditi što više vlastitog programa, po mogućnosti onog u kojem i slušatelji mogu sudjelovati. Posebno bi važno bilo dopuniti informativni program sa više lokalnog sadržaja. Trebalo bi biti više emisija kao što je *Talk of the Bay*, u kojem se iznose problemi i važna pitanja s tog područja. Bitno je obrazovati volontere, pa je preporuka i intenzivirati suradnju s

kalifornijskim sveučilištem. KUSP radio trebao bi poraditi i na ostvarivanju višesmjernog komuniciranja s korisnicima i omogućiti im postavljanje javnih objava na svojoj internetskoj stranici. Postojeća opcija *Comments / Ideas* nije dovoljna da bi se ostvarila komunikacija na željenoj razini i u skladu s mogućnostima koje internet pruža.

Nužno je prilagoditi se novim medijima, ponuditi različite vrste informacija, drukčije načine obrade i prezentiranja sadržaja. Uz male promjene u redakcijama i preraspodjelu zaduženja moguće je poboljšati i osnovni medij i stvoriti novi, konvergirani.

Literatura

- Bonin, Marie-Helen; Opoku-Medsah, Aida: *What is community radio*, 1998., AMARC Afrika
- Brautović, Mato: *Online novinarstvo*, 2011., Sveučilište u Dubrovniku, Školska knjiga, Zagreb
- Crisell, Andrew: *Understanding radio* - second edition, 1994., Routledge, London
- Fraser, Colin; Restrepo Estrada Sonia: *UNESCO Community radio Handbook*, 2001.
- Labaš, Danijel: *Novi mediji - nove tehnologije - novi moral*, 2009., Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, Biblioteka komunikologija, Zagreb
- Maldini, Pero: *Demokracija i demokratizacija*, 2008., Sveučilište u Dubrovniku, Dubrovnik
- Malović, Stjepan; Vilović, Gordana i Ricchiardi, Sherry: *Etika novinarstva*, 1998., Biblioteka Press, Izvori, Zagreb
- Malović, Stjepan: *Mediji i društvo*, 2007., ICEJ, Sveučilišna knjižara, Zagreb
- Malović, Stjepan: *Osnove novinarstva*, 2005., Sveučilište u Dubrovniku, Golden marketing-Tehnička knjiga, Zagreb
- Mučalo, Marina: *Radio u Hrvatskoj*, 2002., Fakultet političkih znanosti u Zagrebu, Zagreb
- Mučalo, Marina: *Radio – medij 20. stoljeća*, 2010. Tragom struke, AGM, Zagreb
- Mučalo, Marina i Frtalić, Anita: *Radio na internetu: moda ili potreba?*, Medianali 10, 12.2011.

Obradović, Đorđe: *Nemedijsko zasnivanje medijske kulture*, Kultura komuniciranja, 51-62, 2011.

Obradović, Đorđe: *Neravnopravnost globalnih medija*, Medijski dijalozi 6, vol. 3, 2010.

Obradović, Đorđe: *Prodor govora mržnje na mala vrata u velikim medijima*, Medijska kultura, Civilni forum, Nikšić 1/2010.

Rudin, Richard; Ibbotson, Trevor: *Uvod u novinarstvo, osnovne tehnike i temeljna znanja*, 2008. Zagrebačka škola tehnologije i menadžmenta, Zagreb

Sapunar, Marko: *Opća povijest novinarstva*, 2002. Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu, ITG, Zagreb Sapunar, Marko: *Osnove znanosti o novinarstvu*, 2004. Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb

Tomašić, Adriana: *Radio Dubrovnik - 70 godina*, Hrvatski radio – Radiopostaja Dubrovnik, 2012., Dubrovnik

Zelenika, Ratko: *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*, 2000., Ekonomski fakultet u Rijeci, Rijeka

Zgrabljic-Rotar, Nada: *Radio mit i informacija, dijalog i demokracija*, 2007., Sveučilište u Zadru, Golden marketing-Tehnička knjiga, Zagreb

Mrežni izvori

www.hrt.hr

www.npr.org

www.kusp.org

www.bbc.co.uk

thestory.org

www.wikipedia.org

www.matica.hr

http://www.matica.hr/Kolo/kolo2005_2.nsf/AllWebDocs/smalovic preuzeto 25.6.2012.

[http://www.hrt.hr/index.php?id=186&tx_ttnews\[cat\]=96&tx_ttnews\[tt_news\]=326&tx_ttnews\[backPid\]=185&cHash=7a4a5cb205](http://www.hrt.hr/index.php?id=186&tx_ttnews[cat]=96&tx_ttnews[tt_news]=326&tx_ttnews[backPid]=185&cHash=7a4a5cb205) preuzeto 25.6.2012.

<http://www.democracynow.org/>, preuzeto 20.6.2012.

<http://www.kusp.org/story.shtml>, preuzeto 16.5.2012.

<http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=5013>, preuzeto 16.5.2012.

<http://www.npr.org/programs/morning-edition/>, preuzeto 16.5.2012.

<http://www.npr.org/programs/all-things-considered/>, preuzeto 16.5.2012.

<http://www.kusp.org/guide.html> preuzeto, 14.5.2012.

<http://www.bbc.co.uk/programmes/p002vsnk> preuzeto, 14.5.2012.

<http://www.hrt.hr/dubrovnik> preuzeto, 14.5.2012.

Ostali izvori

Intervju s Terryjem Greenom (Central Coast Public Radio KUSP)

Etički kodeks HRT-a

Statut HRT-a